

КОДЕКС ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА БЪЛГАСКИТЕ ПРОКУРОРИ И СЛЕДОВАТЕЛИ

РАБОТЕЩИТЕ В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, ПРОКУРОРИ И СЛЕДОВАТЕЛИ, водени от разбирането, че правилата за етично поведение на магистратите са важен фактор за:

- формиране на по-високо обществено доверие към съдебната система;
- защита правата на човека и утвърждаване върховенството на закона;
- предотвратяване на корупцията в системата на съдебната власт,

поемат като свой ангажимент към българското общество изискването да спазват и прилагат в професионалната си дейност и в личния си живот правилата за етично поведение, разписани с този кодекс.

Прокурорската колегия, изпълняваща функциите на Висш прокурорски съвет като върховен административен и ръководен орган на съдебната власт в Република България утвърждава Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи и носи основната отговорност за прилагане на прогласените с него правила за поведение в служебната и извънслужебната дейност на прокурорите и следователите.

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

Кодексът за етично поведение е приложим към всички прокурори, следователи и членове на Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет и инспекторите от Инспектората към Висшия съдебен съвет, които към датата на избора заемат длъжност „прокурор“ или „следовател“.

Прокурорите, следователите и инспекторите от Инспектората към Висшия съдебен съвет, които към датата на избора заемат длъжност „прокурор“ или „следовател“ следва да имат морално задължение да се придържат и да спазват принципите, заложиени в кодекса и след като преустановят изпълняването на длъжността си, водени от лоялност и уважение към институцията и само доколкото с поведението си биха могли да засегнат престижа на съдебната власт в обществото.

ИЗТОЧНИЦИ

Кодексът е изготвен в съответствие с Конституцията на Република България, Закона за съдебната власт, препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа за статута на съдии, прокурори и разследващи органи, Принципите от Бангалор за поведение на съдиите от 2002 г., Становище на

Европейската комисия за демокрация чрез право /Венецианската комисия/ от 15-16 март 2024 г. относно Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи, както и всички други национални и международни актове, които регламентират дейността на магистратите в Република България.

Раздел I

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Основните принципи установяват стандартите и очертават рамката за регулиране на поведението на прокурорите и следователите във и извън службата, която изпълняват.

НЕЗАВИСИМОСТ

Независим по смисъла на Кодекса е този прокурор и следовател, който при изпълнение на служебните си задължения се ръководи единствено от вътрешното си убеждение и закона, като не се поддава на натиск, заплахи, стимули, преки или косвени влияния от представители на която и да е друга власт, физически и юридически лица или организации.

БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Безпристрастен е този прокурор и следовател, който установява истината за фактите единствено на основата на обективен анализ на доказателствата по делото, създава условия за равнопоставеност между страните и техните процесуални представители и избягва поведение, което може да се възприеме като привилегироване, предразположеност, предубеденост или предразсъдък, основан на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние, възраст, сексуална ориентация, увреждания.

СПРАВЕДЛИВОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

Справедлив е този прокурор и следовател, който в рамките на общите и абстрактни норми на закона отчита особеностите на всеки конкретен случай и го решава, опирайки се на критерии, свързани с общочовешките ценности и ценностите на демократичната правна уредба. Прозрачността в действията и актовете на прокурорите и следователите в предвидените от закона случаи е гаранция за справедливостта на взетите от тях решения.

ВЕЖЛИВОСТ И ТОЛЕРАНТНОСТ

Вежлив е този прокурор и следовател, който чрез действията и актовете си винаги изразява уважението, което дължи на съда, своите колеги, съдебните служители, гражданите, адвокатите, страните и останалите участници в процеса. Толерантен е прокурор и следовател, който е открит и търпелив за изслушване и възприемане на нови или различни аргументи, мнения и гледни точки.

ПОЧТЕНОСТ И БЛАГОПРИЛИЧИЕ

Почтен е този прокурор и следовател, който извън рамките на закона не приема материални или нематериални облаги, независимо от естеството им и техния източник, които могат да поставят под съмнение неговата независимост и безпристрастност. Благоприличието е въздържане от всякакви действия, които биха могли да компрометират честта на прокурора и следователя в професията и обществото.

Прокурорите и следователите действат в защита на обществения интерес и следва да поддържат личен интегритет и да действат в съответствие със закона по справедлив, безпристрастен и обективен начин, като зачитат и отстояват основните права и свободи, включително презумпцията за невинност, правото на справедлив процес и принципите за равноспоставеност на страните, разделението на властите и обвързващата сила на съдебните решения. Прокурорите и следователите следва да се фокусират върху службата в интерес на обществото и да обръщат специално внимание на уязвимите лица, деца и жертви.

ЛОЯЛНОСТ

Лоялен е този прокурор и следовател, който има поведение, насочено към утвърждаване и подобряване на авторитета и доброто име на институцията.

КОМПЕТЕНТНОСТ И КВАЛИФИЦИРАННОСТ

Компетентен и квалифициран е добре подготвеният прокурор и следовател, който познава нормативната уредба на Република България и правото на Европейския съюз и е развил способности и умения за тяхното коректно прилагане и непрекъснато се усъвършенства. Компетентността и квалифицираността са предпоставка за надлежното изпълнение на задълженията на магистрата и за неговото професионално израстване.

КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Конфиденциален е прокурор и следовател, който е дискретен и пази като служебна тайна фактите или сведенията, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните му задължения.

Раздел II

ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ОСНОВИТЕ ПРИНЦИПИ

1. Правила за поведение, произтичащи от принципа на независимост.

1.1. Прокурорите и следователите упражняват правомощията и вземат решенията си единствено на основата на закона и вътрешното си убеждение;

1.2. Прокурорите и следователите не допускат и не се поддават на каквото и да е външно влияние, натиск, заплахи, пряка или косвена намеса в работата си, независимо от техния източник, повод или причина;

1.3. При вземането на решения прокурорите и следователите са независими и не се влияят от мнението на своите колеги, но и не предприемат действия, с които биха накърнили тяхната независимост. В работата си прокурорите и следователите могат да получават общи указания за приоритетите на прокурорската дейност, които произтичат от закона. Тези указания трябва да съответстват на закона и да са представени по напълно прозрачен и писмен начин и обсъжданията, до които могат да доведат не трябва да засягат личното състояние на прокурора, вкл. неговата кариера.

1.4. С действията и поведението си извън службата прокурорите и следователите следва да защитават и утвърждават в обществото представата за независимост на съдебната власт, като не се поддават на влияния - преки или косвени, от страна на която и да е друга власт – публична, частна, външна или вътрешна за съдебната система;

1.5. Прокурорите и следователите са длъжни да информират органите на съдебната власт и обществеността при всеки опит за накърняване на тяхната независимост.

2. Правила за поведение, произтичащи от принципа за безпристрастност.

2.1. Прокурорите и следователите уважават достойнството на всеки човек, както при изпълнение на служебните си задължения, така и извън службата, и не допускат предпочитание, предубеждение или предразсъдъци въз основа на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение, имуществено състояние, възраст, сексуална ориентация, увреждания;

2.2. Прокурорите и следователите следва да отстояват своята безпристрастност и в случаите на създадени в обществото силни настроения на симпатия или антипатия към участници във всякакви пред тях

производство, като решават казуса единствено въз основа на фактите и закона;

2.3. По висящи пред неготях производства, прокурорите и следователите не могат да правят публични изявления или коментари, чрез които да се ангажират за крайния изход на случая или да създадат впечатление за пристрастност и предубеденост. Извън съдебните заседания те не могат да обсъждат подобни производства пред други участници в тях, адвокати или трети лица, освен в предвидените в закона случаи;

2.4. Прокурорите и следователите следва да се държат по начин, който не дава основание пряко или косвено за техния отвод по конкретни случаи;

2.5. Прокурорите и следователите трябва да зачитат правото на страните да изразяват становища, да изказват твърдения и възражения в рамките на производството, в което са участници;

2.6. Прокурорите и следователите не дават консултации по правни въпроси, свързани с вменените им със закона задължения и имащи за цел даване на посока при решаването на определен казус.

3. Правила за поведение, произтичащи от принципа за справедливост и прозрачност.

3.1. Прокурорите и следователите постановяват актовете си само когато са убедени, че в рамките на закона те са справедливи за всички участници в производството. Те са особено внимателни при решаването на въпроси, свързани с човешките права и свободи и репутацията на гражданите.

3.2. В случаите, когато законът предоставя на прокурорите и следователите възможността да решават определени въпроси по преценка, водещо начало за тях е изискването за справедливост;

3.3. В съответствие с изискванията на закона, прокурорите и следователите следва да предоставят на обществеността полезна, своевременна, разбираема и надлежна информация;

3.4. В рамките на закона, прокурорите и следователите гарантират публичност на действията и актовете си, като същевременно се стремят да не бъдат засегнати законните права и интереси на участници в производството; Когато правят изявления по дела и/или преписки прокурорите и следователите следва да гарантират, че не застрашават живота или физическата цялост на лицата, участващи в производството – жертви, свидетели, че не нарушават презумпцията за невинност и не вредят на честта и репутацията на други лица само въз основа на предположения. Прокурорите следва да гарантират, че не застрашават и работата на следователите с изявления, направени по време на разследването.

3.5. По дела с висок обществен интерес прокурорите и следователите излагат пред обществеността мотивите за своите актове, съобразявайки се със закона,

като следва да проявяват дискретност и сдържаност, да се въздържат от изразяване на политически, философски или религиозни убеждения, лична враждебност или проява на презрение или насилие към когото и да е лице, поради породена антипатия.

4. Правила за поведение, произтичащи от принципа за вежливост и толерантност

4.1. Поведението на магистрата в обществото трябва да се основава на добри обноски и добро държание, а в обществените и служебни контакти той трябва да бъде учтив и любезен;

4.2. Магистратът трябва да бъде честен, коректен и учтив, както в работата си, така и в личния си живот и да се отнася с уважение към хората като съблюдава техните права и свободи;

4.3. Колегиалните отношения между магистратите и служителите в съдебната система, независимо от мястото на служебната йерархия, трябва да се основават на взаимно уважение и толерантност чрез въздържане от всякакво поведение, което вреди на репутацията на органите на съдебната власт.

4.4. Прокурорите и следователите създават условия, които позволяват изразяването на различни гледни точки от участниците в производството, преди постановяването на актовете си, без това да застрашава ефикасното и своевременно правораздаване. Те следва активно да изслушват и разбират участниците, като същевременно се придържат към неутралитет и непредеубеденост.

5. Правила за поведение, произтичащи от принципа за почтеност и благоприличие

5.1. С личното си поведение и чувство за отговорност в служебната и извънслужебната си дейност, прокурорите и следователите трябва да дават пример за висок морал и почтеност, те трябва да водят честен начин на живот и да спазват последователно силни морални и етични принципи и ценности.

5.2. Прокурорите и следователите не могат да получават облага от трети лица, която основателно би се възприела като резултат от компромис с тяхната честност и справедливост при изпълнение на професионалните им задължения.

5.3. В обществените и официалните си контакти прокурорите и следователите нямат право да се възползва от служебното си положение или да използват правомощията си с цел извличане на лична облага;

5.4. Почтените прокурори и следователи не доносничат и не интригантстват спрямо свои колеги и служители, а изразяват открито позицията си. За целите на докладване на нарушения прокурорите и следователите използват

поверителни канали за сигнализация в съответствие с Правилата на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения;

5.4. При кариерното си израстване, прокурорите и следователите не трябва да използват лични контакти (връзки, ходатайства) и да предприемат действия, които уронват достойнството им, предполагащо се/формирано от високото обществено положение, което заемат и дължащото им се уважение и етично третиране.

5.5. Прокурорите и следователите трябва да избягват действия и постъпки, явяващи се в разрез с утвърдените в обществото разбирания за благоприличие;

5.6. Прокурорите и следователите следва да се въздържат от всякакви действия, които биха могли да компрометират честта им в професията и обществото;

5.7. Прокурорите и следователите трябва да са с безукорна репутация;

5.8. Прокурорите и следователите трябва да са последователни и неотклонни при спазването на правните и етични норми;

6. Правила за поведение, произтичащи от принципа за лоялност.

6.1. Прокурорите и следователите следва да имат поведение, насочено към утвърждаване и подобряване на авторитета и доброто име на институцията, изразяващо се в коректно и почтено отношение към колегите и уважение към мнението им и личния им живот, без да засяга тяхната независимост.

7. Правила за поведение, произтичащи от принципа на компетентност и квалифицираност.

7.1. Прокурорите и следователите следва да изпълнява служебните си задължения с предимство пред всяка друга дейност;

7.2. Прокурорите и следователите трябва да се стремят към повишаване на професионалната си квалификация и подготовка и трябва да предприемат необходимите мерки за поддържане и повишаване на своите познания, умения и лични качества за правилното изпълнение на правомощията си.

7.3. Прокурорите и следователите трябва да работят по преписките и делата, за които отговарят с бързина и оптимално качество, използвайки достъпни за тях средства по отговорен начин. Те следва да полагат максимални усилия за произнасяне в нормативно определените срокове.

8. Правила за поведение, произтичащи от принципа на конфиденциалност.

8.1. Прокурорите и следователите са длъжни да пазят абсолютна дискретност и служебна тайна в социалното си общуване и частен живот относно фактите

или сведенията, станали им известни при или по повод изпълнение на служебните им задължения и да изискват същото от съдебните служители;

8.2. Прокурорите и следователите не могат да използват неправомерно информацията, станала им известна при осъществяване на техните функции;

8.3. Прокурорите и следователите могат да обсъждат принципни правни проблеми, като са длъжни в такива случаи да запазят в тайна конкретните факти по преписките и делата, като не разгласяват сведения за личния живот на гражданите или такива, които увреждат интересите на лица или тяхната репутация;

8.4. Прокурорите и следователите нямат право да изразяват публично предварително становище по конкретни преписки и дела;

8.5. Прокурорите и следователите са свободни да изразяват лично мнение в средствата за масова информация по всички въпроси, за които няма изрична законова забрана;

Раздел III

СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

9.1. Прокурорите и следователите на ръководна длъжност се отнася към служебно подчинените му магистрати и съдебни служители с уважение и зачитане на личното им достойнство и без да допускат или създават впечатление за привилегироване;

9.2. Прокурорите и следователите на ръководна длъжност не се поддават на натиск и внушения от всякакъв характер, направени по начин, недопустим от закона, в случаите за назначаване, преместване или кариерно израстване на подчинените им магистрати. Прозрачността в действията им в тази връзка е гаранция за справедливост, обективност и най-добър подбор;

9.3. Прокурорите и следователите на ръководна длъжност се грижат за организацията и дейността на поверената им служба по начин, чрез който да бъдат постигнати най-добри резултати. Те осигуряват и възможно най-добро сътрудничество с другите органи на съдебната власт и обществени служби при зачитане специфичната компетентност на всяка една от тях;

9.4. Прокурорите и следователите на ръководна длъжност полагат усилия да бъдат информирани за всичко, което се случва в службата, която ръководят, за да може да вземат правилни управленски решения и поемат отговорност. Те не толерират и своевременно пресичат проявите на доносничество и интригантство. При получаване на данни за извършени престъпления, както

и сигнали по смисъла на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения, следва да предприеме необходимите законови мерки.

9.5. Прокурорите и следователите на ръководна длъжност следят за своевременното изготвяне на актовете на своите колеги, тези на административния персонал и служителите, като предприемат необходимите мерки в рамките на своите правомощия;

9.6. Прокурорите и следователите на ръководна длъжност са основен гарант при утвърждаване на независимостта на магистратите при вземането на решения и при спазване принципа на случайното разпределение на преписките и делата.

Раздел IV

ПРАВИЛА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

10.1. Прокурорите и следователите не допускат участието си в производства при наличие на конфликт на интереси. При съмнение за подобен конфликт са длъжни да обявят фактите и при необходимост да се оттеглят;

10.2. Прокурорите и следователите не участват по какъвто и да е начин в партийно-политическа дейност и не се намесват в политически или бизнес среди на влияние;

10.3. Прокурорите и следователите не могат да заемат друга длъжност, да извършва дейност или упражнява професия извън предвидените в Закона за съдебната власт;

10.4. Прокурорите и следователите не могат да използват служебното си положение, за да влияят в частен интерес;

10.5. Прокурорите и следователите декларират несъвместимост и частни интереси в случаите и в сроковете, предвидени в Закона за съдебната власт;

10.6. Прокурорите и следователите декларират доходите и имуществото си по реда и в сроковете, предвидени в Закона за съдебната власт.

10.7. Прокурорите и следователите упражняват свободата си на изразяване и сдружаване по начин, който е съвместим със заеманата от тях длъжност и който не засяга независимостта и безпристрастността им. Прокурорите и следователите имат право да участват в обществени дебати, свързани с правната тематика, съдебната система и правораздаването, те не трябва да коментират текущи дела и да изразяват мнение, което може да подрони авторитета на институцията.

Раздел V

ГАРАНЦИИ ЗА СПАЗВАНЕТО НА ВЪВЕДЕНИТЕ С ТОЗИ КОДЕКС ЕТИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ

Основен гарант за съблюдаване и прилагане правилата на този кодекс са самите прокурори и следователи чрез тяхната убеденост, съпричастност и доброволно приемане и прилагане на етичните правила за поведение.

Прокурорската колегия, изпълняваща функциите на ВПС осъществява цялостен контрол по прилагането и спазването на Етичния кодекс и периодично предприема действия за обновяване и актуализиране на предвидените с него правила. Комисията по професионална етика към Прокурорската колегия и комисиите за професионална етика в системата на прокуратурата на Република България осъществяват пряк и непосредствен контрол по прилагането и спазването на Етичния кодекс. Професионалните сдружения на прокурорите и следователите предприемат предвидените в уставите им действия при всеки констатиран случай на допуснато нарушение на настоящите етични правила за поведение.

Връзката между прокуратурата и съдилищата, законодателната власт, съдебните служители, адвокатите, пострадалите от престъпления, участниците в производствата се осъществява при зачитане на основните права и свободи и поддържане на вежливи и коректни отношения. Взаимодействие със законодателната и изпълнителната власт се осъществява без намеса в компетенциите на съответната власт и при условията на сътрудничество и уважение.

Прокурорите и следователите следва да информират редовно обществеността посредством средствата за масова информация за своята дейност и резултатите от нея, стремейки се да насърчат и запазят прозрачността и общественото доверие в прокуратурата, като спазват законовите ограничения.

Когато прокурорите и следователите за обект на несправедлива медийна атака, те се ползват от институционална защита чрез институционална реакция от Прокурорската колегия.

Раздел VI

ФОРМИРАНЕ И СТАТУТ НА КОМИСИИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА В СИСТЕМАТА НА ПРОКУРАТУРАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Формирането, организацията и дейността на комисиите за професионална етика в системата на прокуратурата на Република България се уреждат с

Правила, приети от Прокурорската колегия, изпълняваща функциите на Висш прокурорски съвет.

§ 1. Кодексът за етично поведение на българските прокурори и следователи е приет основание чл. 30, ал. 5, т. 23 ЗСВ с решение по протокол № 39 от 25.10.2023 г. на Прокурорската колегия на Висшия съдебен и одобрен с Решение по протокол № 30 от 30.10.2023 г. на Пленума на Висшия съдебен съвет; изменен с решение на Прокурорската колегия по протокол № 42/04.12.2024 г., одобрен с решение на Пленума на Висшия съдебен съвет по Протокол № 15/12.12.2024 г.